

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Deres ref:

Vår ref:

Dato: 23.6.2012

Høring – NOU 2012: 19 Energiutredningen Verdiskaping, forsyningssikkerhet og miljø

Vi viser til høringsbrev datert 23.3.2012.

Utvalgets mandat var å skape bedre forståelse for de avveiningene som må gjøres i energipolitikken. Gode avveininger og valg krever omfattende kunnskap om ulike interesser og hensyn som må balanseres opp mot hverandre. Rapporten gir grundige beskrivelser, peker på mange viktige veivalg, skisserer handlingsrom og analyserer konsekvenser av ulike politiske valg. Avveininger mellom forsyningssikkerhet, miljø og verdiskaping står sentralt, og bygging av infrastruktur er et eksempel hvor det naturlig vil oppstå konflikter.

Veivalgene får konsekvenser for energi- og miljø, men også verdiskaping, sysselsetting, kompetanse, teknologiutvikling. Politiske prioriteringer må klargjøres og i størst mulig grad være forutsigbare. Energipolitikken er en viktig brikke i å nå klimamålene.

Utredningen viser at Norge står i en særstilling med rikelig tilgang på fornybar energi til moderate kostnader. Utvalget oppfordrer til å utnytte de verdiskapingsmuligheter dette gir. Et viktig budskap var at «Vi må bruke energien riktig og vi må bruke riktig energi». Videreutvikling av industrien er trukket fram som en mulighet for ytterligere verdiskaping basert på klimavennlig norsk vannkraftproduksjon.

En eventuell nedbygging av kraftintensiv industri i Norge vil bety oppbygging i land uten en kostnad på klimagassutslipp, og hvor kraftproduksjon stort sett er basert på fossile kilder (karbonlekkasje). Produktene har egenskaper som vil bli mer og mer etterspurt i et framtidig lavkarbonsamfunn, eksempelvis lette og resirkulerbare. Også EUs politikk for avkarbonisering og veikart for energisektoren fram mot 2050 framhever viktigheten av å være på vakt mot karbonlekkasje.

I en framtidig verden med en felles global klimapolitikk ligger det godt til rette for at Norge vil være et attraktivt sted for industriproduksjon der kraft er et betydelig råstoff. Utvalget forventer at på lang sikt (mot 2050) vil det etableres felles, kostnadsriktige priser og samordnet regime for håndtering av klimaproblemet. I perioden fram til et globalt lavkarbonsamfunn er det viktig at det gjøres riktige veivalg og riktige tiltak for å bevare framtidsrettet kraftintensiv industri i Norge.

Norge har en stor andel kraftforedlende industri. Det var grunnlaget for utbygging av de store vannkraftverkene. Den er viktig for verdiskaping, eksportinntekter og sysselsetting i lokalsamfunn. Det er i stor grad kraftkostnadene som avgjør om norske bedrifter er konkurransedyktige i globale markeder. Kraft omsettes i lokale/regionale markeder. Nettariffer og energiskatter bestemmes nasjonalt. Det er ikke mulig å velte økte lokale/regionale kostnader over i produktprisen, og den relative posisjon på kraftkostnaden i forhold til konkurranter i andre deler av verden er avgjørende ved beslutning om vedlikeholds- og nyinvesteringer. Langsiktige kraftkontrakter og forutsigbarhet i rammevilkår er en forutsetning for å investere. Manglende investeringer vil gradvis svekke bedriftenes konkurranseposisjon globalt. De går da inn i høstingsfase hvor man drifter så lenge det er teknisk og økonomisk mulig.

Utvalget har gjort beregninger som viser at en god kraftbalanse er en forutsetning for forsyningssikkerhet og konkurransedyktig kraftpris. Det svenske norske sertifikatmarkedet, i kombinasjon med våtere klima og økte krav til energieffektivisering forventes å gi overskudd av kraft i Norden. Svensk og finsk kjernekraftpolitikk er en usikkerhetsfaktor for kraftbalansen. Antall mellomlandsforbindelser og kraftpriser i land som vi utveksler kraft med har også betydning.

Energipolitikken i Norge styres av ytre betingelser som internasjonalt klimaarbeid og europeisk regelverk på energi- og miljøområdet. Regelverket treffer ofte annerledes i Norge enn i Europa på grunn av stor andel vannkraft og høyt utnyttet nett. Tiltak som diskriminerer elektrisitet i forhold til direkte bruk av fossile energikilder vil ha negative klimaeffekter i Norge, mens det i Europa på kort sikt kan ha en klimagevinst.

Et eksempel på at realitetene i Norsk energipolitikk skiller seg fra EUs energipolitikk er ordningen med opprinnelsesgarantier, som har kommet som en konsekvens ved implementeringen av fornybardirektivet. Salg av opprinnelsesgarantier fra Norge er ikke knyttet opp mot investeringer i ny fornybar kraftproduksjon. Ordningen er kun finansielle handler. Kraften i Norge er like grønn enten vi selger opprinnelsesgarantier eller ikke. Ordningen endrer ikke energimiksen i Norge eller Europa, men bidrar til stor forvirring og usikkerhet hos forbrukerne.

Det oppfattes som en kortslutning at vi på den ene siden innfører et elsertifikatmarked som forbrukerne betaler for samtidig som kraftprodusentene gis mulighet til å selge grønnheten i den subsidierte kraften ut av landet.

Blant annet for å unngå denne type kortslutninger i energipolitikken er det spesielt viktig at myndighetene deltar aktivt i regelverksutformingen i EU, går tidlig inn i prosessen og benytter mulighetene til å delta i formelle og uformelle møter på politisk- og administrativt nivå.

Norge har gode institusjonelle rammer og markedsbasert energiforsyning som vi må sørge for at ivaretas gjennom EUs regelverk.

Regelverket gir handlingsrom. Det er viktig at vi tar de riktige veivalgene i forhold til dette, og som både tar hensyn til eksisterende industri og

tilrettelegger for ny verdiskapende virksomhet. EUs kvotemarked og krav om økt fornybarandel øker verdien av norsk fleksibel vannkraft. Dette gir økte inntekter til stat og kommuner. CO₂-markedet gir imidlertid en prisøkning på kraft i Europa som rammer industrien hardt.

Utvalget er generelt sparsomme med å foreslå mål og virkemidler. Det var imidlertid bred enighet i utvalget om at mulighetene i EU for CO₂-kompensasjon må utnyttes fullt ut. Regjeringen har i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett sagt at det skal lages en norsk ordning.

Guidelines for CO₂-kompensasjon ble fastsatt av Kommisjonen i slutten av mai i år. Det er gjort en grundig vurdering av bransjer som er utsatt for karbonlekkasje. Det er viktig at alle støtteberettigede bransjer blir inkludert i en norsk ordning.

Guidelines åpner ikke for full kompensasjon. Vi har eksempler på bedrifter som bare vil kunne få kompensert om lag halvparten av de reelle kostnadene. Ordningen er avgjørende for å bygge bro til et framtidig globalt lavkarbon-samfunn og et viktig signal til bedriftene om at man ønsker å bevare industrien i Norge. Forutsigbarhet i utbetalingene, som gir bedriftene mulighet til å sikre kraftprisen, er avgjørende for industriutviklingen. Det må legges til rette for videreføring etter 2020 dersom en global ordning ikke er på plass.

Utvalget peker på at et velfungerende og sterkt nett er en viktig forutsetning for verdiskapingen. Vi står foran store investeringer i nett de nærmeste årene, hovedsakelig som følge av fornybarsatsingen og flere mellomlandsforbindelser. Statnett, som vil stå for om lag halvparten av investeringene, får i praksis velte alle kostnader over i nettariffen. Dette skaper i seg selv en utfordring mht kostnadseffektivitet. Videre vil en slik rask utbygging skape press i prisene hos leverandører av utstyr og tjenester. Erfaringsmessig blir prosjektene dyrere enn budsjettet. Det er viktig at myndighetene gjennom konsesjonsprosessen og oppfølgingen har fokus på kostnadseffektivitet. Design av linjene, trasevalg, antall stasjoner etc, er viktig å vurdere nøye. Utredningen peker på viktigheten av effektivitet i konsesjonssystemet, og har synliggjort en del barrierer. Det må være tilstrekkelig ressurser til å behandle sakene grundig så raskt som mulig. Utredningen foreslår her flere tiltak som bør vurderes iverksatt.

Det må være en viss balanse mellom produksjon og forbruk lokalt. Det vil ikke være teknisk, økonomisk eller miljømessig mulig å bygge nett og kabler for eksport av et stort kraftoverskudd. Industrien er gjennom sin lokalisering, uttaksprofil og fleksibilitet med på å stabilisere kraftmarkedet og redusere behovet for nettinvesteringer. Flexibilitet i kraftsystemet nevnes i utredning som en forutsetning for å opprettholde og styrke forsyningssikkerheten og stimulere til effektiv energibruk. Det påpekes at nettariffer og avgifter ikke må utformes slik at de hindrer utvikling og utnyttelse av fleksibilitet i systemet.

Nye mellomlandsforbindelser basert på samfunnsøkonomiske kriterier kan bidra til å øke verdiskapingspotensialet i kraftproduksjon. Alle kostnader må hensyntas i de samfunnsøkonomiske beregningene, inkludert virkninger på kraftmarkedet og kostnadene for å drifte kraftsystemet, herunder forsterkning og utbygging av innenlands nett. Økt utvekslingskapasitet skaper større ubalanse i kraftsystemet som medfører at Statnett må kjøpe mer reservekraft.

Energieffektivisering er viktig. Utredningen peker på at det ligger betydelig barrierer i mangel på kunnskap. Regjeringen må jobbe for at EU regelverket legger til rette for effektive mål og virkemidler tilpasset energisystemet i ulike regioner og land. For industrien vil forutsigbarhet om langsiktig drift være et viktig kriterie for å utløse investeringer i energieffektivisering og økt utnyttelse av restvarme og avfallsgasser. En fondsbasert løsning som kan gi støtte til demonstrasjons- og storskala pilotanlegg er et relevant virkemiddel, som også er foreslått i et liknende format i Klimameldingen.

Offensiv satsing på FoU, innovasjon og kompetanse var et av hovedbudskapene fra utredningen. Offentlig støtte er nødvendig, samt bedre kunnskap om effekten av virkemidler og hvordan de fungerer sammen. Industrien driver omfattende forskning og teknologiutvikling i Norge. Grunnen til at FoU er lokalisert i Norge er at det er en integrert del av den daglige driften. Samtidig er det tett samarbeid mellom industri og utdannings- og forskningsinstitusjoner.

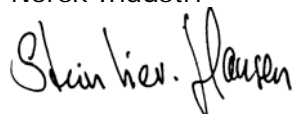
Utredningen påpeker at også leverandørindustri bidrar til betydelig verdiskaping i energisektoren. Norge har lange tradisjoner som energinasjon og mye relevant kompetanse og kunnskap å bygge videre på. Vi er godt rustet til å delta i den internasjonale utviklingen mot klimavennlige energiløsninger. Elsertifikatmarkedet kan gi nye muligheter for norsk fornybar leverandørindustri til å levere teknologi og utstyr innen vind- og vannkraft. Den energieffektiviseringen og omleggingen til et mer fleksibelt energisystem som ser ut til å måtte komme vil også skape markedsmuligheter for norsk leverandørindustri. Det er viktig at myndighetenes virkemidler er tydelige og langsiktige slik at bedriftene har mulighet for å satse sin del av investeringer i forskning og produksjon.

Energipolitikken må ses i sammenheng med mål og virkemidler for klima og verdiskaping. Behovet for en energimelding, som trekker opp trådene fra, og utfyller meldingene som nylig er lagt fram på klima og kraftnettet, bør vurderes. Her må handlingsrommet og virkemidler balanseres i en helhetlig vurdering. Barrierer som utredningen peker på for å nå målene i 2020, 2030 og mot 2050 må adresseres. Mye av utfordringen går på å etablere klare mål og forutsigbare virkemidler, og skape aksept for nødvendige tiltak. Usikkerheten, bl.a. om EUs klima og fornybarpolitikk etter 2020 er stor, men det er viktig at den nasjonale energipolitikken gjør Norge best mulig rustet for de langsiktige veivalgene, og at nødvendige beslutninger fattes. Myndighetene må stake ut kursen, der Norges unike ressursituasjon for fornybar energi benyttes som plattform for verdiskaping.

Verdien av å legge til rette for produksjon av energiholdige materialer basert på fornybar energi i Norge, av hensyn klima, kraftsystemet og verdiskaping, er også påpekt i en rekke andre utredninger det siste året. Vi nevner blant annet "En felles plattform for økt verdiskaping" mellom Norsk Industri, Energi Norge og LO, Rapporten fra NHOs Energipanel "Norge som energinasjon av, og en fersk rapport fra FAFO " Klemte mellom Kina og klima – plass til kraftintensiv industri i Norge?". Dette bør reflekteres bedre i energipolitikken. En energimelding kan være viktig for å redusere politisk risiko ved at prioriteringer tydeliggjøres og det stakes ut en langsiktig kurs.

Vi vil i den sammenheng spesielt nevne at verken klimameldingen eller nettmeldingen, og heller ikke Energiutredningen, adresserer i tilstrekkelig grad fokus på og tiltak for kostnadseffektiv utbygging av kraftsystemet. I tillegg savnes en behandling av fordelingen av kostnadene for de økte nettinvesteringene. I en slik vurdering må industriens globale konkurransesituasjon og verdi for kraftsystemet og det globale klimaet hensyntas. Selv om elektrifisering, og dermed nettutbygging, er viktig energipolitikk i både EU og Norge, må ikke nettariffen hindre fornuftige investeringer i kraftintensiv industri i Norge, slik at faren for karbonlekkasje øker.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri

A handwritten signature in black ink, reading "Stein Lier-Hansen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Stein Lier-Hansen